

fojtogatta őket a cenzura, vagy semlegesebb témákra és aezopuszi vagy enyhített kifejezési eszközökre kényszerítette) arra, hogy a külföldi és belföldi fasisztákkal vívott nyílt fegyveres harcok adianak alapot a témákhoz és megfelelő kifejezésekre, gyilkos, határtalanul büszke kifejezési eszközökre vezessenek. A megszállott területeken nyers veszély fenyegetett minden irodalmi sort és titkolt célzatosságot, ami a megszállás és árulás ellen irányult; ezenkívül a megszállott nagyvárosokban meglehetősen nehéz volt hozzájutnia népfelszabadító harcokról, seregekről, dicső ütközeteiről és vonulásairól szóló hírekhez és az ebből származott irodalomhoz.

Természetes, hogy ennek az elmaradottságnak vannak szubjektív okai is... És így egyik és másik ok miatt irodalmunk elmaradt és még mindig elmarad valóságunk mögött. Meglehetősen adós maradt népeinknek, népeink harcainak, háború utáni erőfeszítéseinek, e harcok és erőfeszítések embereinek az irodalmi alkotásokkal. Kiadósabb művekkel, regényekkel, elbeszélésekkel, drámákkal és nagy költeményekkel tartozik. Tartozik harcosaink, rohamunkás dolgozóink megörökítésével, ellenségeink pontos megrajzolásával. Adósa a felszabadító Vörös Hadseregnek, adósa ifjúságunknak, asszonyainknak, bombavető és futár gyermekeinknek, gyermekeinknek a felszabadított területeken — a partizánok örömeinek ugyanúgy, ahogyan ezeknek a gyermekeknek a partizánok jelentették a szeretetet és az örömet. Adósa a földreform művészi képével, a kultúrának a falvakba való behatolásról festett képpel, az új jugoszláv hazafi művészi megfestésével, akit nemessé tesz az öntudat, hogy ő a dolgozó ember, aki végül kivívta magának a hazát.

Nyegos, a »Kis Steypan«-ban a crnagoracok emberfeletti erőfeszítéseiről, harcairól és sikereiről beszélve így szól a crnagorácokhoz: »Még nem tudjátok, hogy mit tettetek, majd csak akkor tudjátok meg, ha halljátok az ügyes dalnoktól«. A mi népünk sem tudja ma még, hogy mit teremtett. Ez az, amit teljes egészében el kell mondania népünk irodalmának.

(Befejező rész a következő számban)

THURZÓ LAJOS:

EMBER AZ ŐSZI UTCÁN

Ember az őszi utcán
talpa alatt fénylik az úttest
s kabátján, kalapja görbe szélén
csendesesen hull az őszi est,
mely új most és csodás
a városok süppedt szélén
is: érett vágyódás

őszi est permetez
élő húsrá, holt íára, köre
vékony felhőnedvet, mely úgy szítál alá
sötét tetőre
mintha fűszál-erekből finoman
csepegne átlátszó, tiszta méz,
mert édes íze van mostau

az őszi esőcseppnek is a szájon
 s hol lengenek könnyű szelek
 a tájon,
 úgy ragyognak a sötét sárban
 mint parányi, fényes eziüstszemek

Az ember méri-méri az utat,
 nem szól senkihez és mégis
 mindenkihez beszél
 akár az őszi szél.
 Nagy szemében a fény kutat
 s köszönt mindent:
 főtéri árva kutat,
 tornyok komor íveit,
 omló villanyfényt, lompos fákat,
 az est furcsa színeit;
 az utak gírhes bordáin
 csörömpölő igákat;
 rongyos, izzadt hámat
 párás lovak hátán
 nagyszájú mozireklámot,
 Ember-testvéreket, kik a nyirkos járdán
 futnak vidáman céllal
 ölel meleg szívvel,
 két izomacéllal.

Máskor is bandukolt az ember, utcán
 ilyenkor ősszel, este
 és sápadt bánattal, de piros reménnyel leste
 s érezte saját hátán is sajogni
 korbácsok átkes ütését;
 érezte a járdák őszi nyirkát
 talptalan cipőjén át;
 érezte szíve lázadó verését,
 mikor millió csont-ember veritékén
 herék ittak az öröm borából
 s forrósódtak az őszi utcán is szavak,
 gerjedtek csodás párák és vadak
 sűrke göröngyök őszi sarából.

És nagy vaióság, ígéretes ma lett
 azóta a csodákból, az álomszínekből,
 erős híd épült
 sarló-kalapács emberek felett
 keleti fényből, munkáshitekből
 át a mély árkon.

Most új ember jár az őszi-esti árnyon...
 Hol fanyar bánat volt belül,
 a fáradt szívben most
 ifjú tavasz ül...
 Az ember, a tegnapi még szolgál —
 ma szabad s hogy ragyog,

hogy ragyog...!
 Ámultok ugy-e büszke volt nagyok...?
 Ember az utcán, őszi utcán,
 a tegnap rabja, ma szabad ember,
 én vagyok...!
 Én vagyok s rajtam át
 bennem
 millió szabad ember
 hite épül, szive dobban,
 feszül a karja jobban,
 S önt erős hitet belém:
 építő munka újarcú gyárakban,
 termő földeken ízesebb kenyér...

1946. november hó

VAJIDASÁG MEZŐGAZDASÁGA EGYKOR ÉS MOST

Irta: Pasko Romac

Amikor Vajdaság mezőgazdaságáról van szó, akkor mindenki arra gondol, hogy ez a tartomány hazánkban a gabonafélék és az ipari növények termesztésének központja. Vajdaságnak valóban ez volt a szerepe a múltban, ez ma és ez lesz a jövőben is. Hazánkban ez a része valóban a legtermékenyebb, ha figyelembe vesszük, hogy a vajdasági földek terményei nemcsak az egyes emberek, hanem az egész ország lakossága szükségleteinek kielégítését szolgálják. Ez azt jelenti, hogy Vajdaság gazdagon termő földjei nemcsak az öslakosokat illetik meg, hogy ennek a tartománynak nagy gazdagságát nemcsak azok élvezhetik, akik itt élnek, hanem az ország egész népe, különösen azok, akiknek élelmezését Vajdaságnak biztosítania kell. Ennek a szempontnak alapján kell vizsgálnunk és felmérnünk Vajdaság régi és mai mezőgazdaságát, s ennek alapján kell értékelnünk a hatóságok egykori és mostani erőfeszítéseit is. A hatóságok régebben nem sokat törődtek a mezőgazdasági termelés előbbrevitelével, mert akkor nem az volt a cél, hogy a javakat tervszerűen termeljék. A régi népeellenes uralmak vajmi keveset törődtek az élelmiszer szükségben szenvedő országrészek ellátásával.

A vajdasági mezőgazdaság felépítettsége régebben olyan volt, hogy a földek túlnyomó többségét a nagybirtokosok és a falusi nagygazdák tartották kezükben. A nagybirtokosok és a falusi nagygazdák által birtokolt földeken a terméseredmények jobbak lehettek, mint a szegényebb parasztok földjein, mert a tehetősebbeknek minden anyagi lehetőségük meg volt arra, hogy több fogatot és gépet használjanak fel a földek megmunkálásában és így természetesen a talajelőkészítés munkájára is nagyobb gondot fordíthattak. Ezeken a földterületeken ilyen körülmények között nagyobbak voltak a termelési eredmények. Ha figyelembe vesszük, hogy a hektáronkénti átlagtermés egész Vajdaságra vonatkozóva 15,2 mázsát tett ki, akkor megállapíthatjuk, hogy ez a terméseredmény Vajdaságban a kitűnő termőföldekhez viszonyítva alacsony volt. Ez világossá is válik előttünk, ha figyelembe veszünk bizonyos körülményeket, mint például azt, hogy a mezőgazdasági szakértőket, a mezőgazdasági tudomány vívmányait és a gépeket nem használták fel a mezőgazdasági termelésben a megkívánt mértékben. Amíg ezelőtt egész